

Էդիկ Բաղդասարյան

Ի

Էդիկ Բաղդասարյան

Հ

Իրանահայ Համայնքի
Ամբողջական Պատմություն

Մ

10 հատորով

Հատոր V

Գ

ISBN : 978-0-9916976-3-2

WWW.Edic-Baghdasarian.com

5

Թեհրան-Տորոնտո-Երևան
2012

Էդիկ Բաղդասարյան

**Իրանահայ Շամայնքների Ամբողջական
Պատմություն**

10 հատրով

Հատր 5

Իրանահայ Գավառները

Գիրք Ա

Թեհրան-Տորոնտո-Երևան
2012

Edic Baghdasarian
History of the Armenians in Iran

In 10 Volumes
Volume 5

History of the Armenian communities in Iran, Book 1

© Edic Baghdasarian

2012

© Էդիկ Բաղդասարյան

ISBN : 978-0-9916976-3-2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն.....7

ԻՐԱՆԻ ԱՇԽԱՀՐԱԳՐԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՒՄՆԵՐ`.....27

ՀԱՄԱՌՈՏ ԱԿՆԱՐԿ.....27

Հայերի տեղաբաշխումն Իրանում 35

I- Հյուսիսային շրջան 38

    1- Թավրիզ.....54

        Հասարակական տնտեսական կյանքը Թավրիզում..... 74

        Մշակույթը եւ հասարակական հիմնարկները Թավրիզում.....86

        Դպրոցներ..... 86

        Ատրպատականի հայերեն ձեռագրերը 102

        Թավրիզի մերձակա գավառները.....106

    2- Մարանդ-Ջուլֆա 111

        Օջուաշ կամ Օջվաշ..... 116

        Հին Ջուլա 119

    3-Մակու 120

    4-Խոյ 132

    5-Սալմաստ..... 143

    6-Ուրմիա 165

    7-Բարանդուզ 191

    8- ՍՈՒԼԴՈՒԶ կամ ներկա ՆԱՂԱԴԵ 199

    9- Սովուջբուլաղ կամ ներկա Մահաբաղ.....202

    10- Միանդուաբ եւ Թաղիաբաղ 204

    11- Մարաղա 208

12-Արդաբիլ	227
13-Ղարադաղ՝ Փայտակարան	236
14- Սոմա եւ Բրադոստ (Պոատոստ) գավառներ	283
15- Զանջան, Սուլթանիե.....	285
II- Հարավային շրջան.....	301
1-Սպահան նահանգ	304
«ԳԼՈՒԽ ԻԱ Խոսրով հրովարտակաւ կոչէ ի դուռն զնախարարսն՝ զորս թողեալ էր համարակարին. ցուցանէ նոցա պատիւս մեծամեծս եւ զգաւրս նոցա նստուցանէ ի Սպահան քաղաքի:	306
ԳԼՈՒԽ ԻԳ Մահ նախարարացն Հայոց որ յԱսորեստանի: Սպանումն Կոտիտայ Ամատունույ սադրանալք Խոսրովայ: Ապստամբութիւն զարուոն Հայոց որ նստէրն ի Սպահան: Յափշտակութիւն գանձու համարակարին եւ անկանել ոմանց յերկիրն Պարթեւաց առ Վստամ:	307
ԳԼՈՒԽ ԻԵ Դիմելն Վստամայ յԱսորեստան ի վերայ Խոսրովու եւ մեռանել յուղոջ ի նենգութենէ Պարիովկայ արքային Քուշանաց: Յրուել զարաց Վստամայ: Պատերազմ Սմբատայ մարզպանի ընդ Գեղումս եւ պարտութիւն:	308
«Հին Զուղա	309
1-Սպահան եւ Նոր Զուղա	313
Սպահանի եւ Նոր Զուղայի հայ բնակչությունը	321
Նոր Զուղայի կառավարիչները	324
Նոր Զուղայի քալանթարները	325
1-Ս. Ամենափրկիչ վանք	331
Վանքի մյուս հաստատությունները	332
Մակ-ի ընդհանուր քարտուղարը Ս. Ամենափրկիչ վանքում	335
Թայլանդի եւ Իրանի արքաների եւ թագուիների այցը Ս. Ամենափրկիչ վանք	336
Գրադարաններ.....	338
2- Նոր Զուղայի եկեղեցիները.....	340

Սպահանի թեմի եկեղեցիները	341
3- Նոր Ջուղայի դպրոցները	344
4-Որբանոց	346
5-Ծերանոց	347
6-Հիվանդանոց.....	347
7-Հայ Ակումբ.....	348
8-Միություններ.....	348
Սպահանի համալսարանի գրական ֆակուլտի հայերենագիտական նյութը	350
Նոր ջուղայի խոջայական ապարանքները	353
Նոր Ջուղան որպես համահայկական մշակութային կենտրոն	360
Նոր Ջուղայի եւ Սպահանի հայ մամուլը (տպագիր).....	372
Ջուղայի բարբառը	373
2-Սպահան նահանգի նախկին եւ ներկա հայաբնակ գավառները	375
2-1-Ալինջան	376
2-2-Լնջան.....	379
2-3-Քյարվանդ.....	381
2-4-Փերիա գավառը (فریدن)	389
3- Շահինշահի քաղաք.....	429
4- Քաշան	431
II-2-Չարմահալի նահանգ (գավառ)	435
Չարմահալի տոհմերը	466
ՎԵՐՋ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՀԱՏՈՐԻ.....	486
Գրականության ցանկը տեսնել 9-րդ հատորում	486